

N. Andersen: Det var naturligvis en overordentlig vanskelig Opgave for Regjeringen at gjennemføre, at Jorden gjordes fri, og samtidig at bevare en vis Del af den for et vist bestemt Brug. Det forekommer mig næsten uføreneligt. Vil man i Virkeligheden have Bondejorden fri, nytter det ikke, at man taler om, saaledes som det ærede Medlem fra Randers (Bluhme) gjorde, at Bondejorden skal bevares til Bondebrug; thi man har da med det Samme gjort det umuligt. Vilde man bevare det gamle Formaal, vilde man bevare Bondejord til Bondens Brug, skulde man have gjort det under de gamle Former, men det har man ikke været forsigtig nok til altid at have havt for Øie. Jeg skal tillade mig at henlede Opmærksomheden paa et Tilfælde, som kan og muligvis i en ikke fjern Fremtid vil faae skjæbnevangre Følger. Det er Bestemmelsen i Loven af 19de Februar 1861 § 1 om, at naar en Bondegaard i mindst 20 Aar har været i Arvefæste eller Selveie uden at høre til noget Godskomplex, skal den ikke mere være Fæstetvang underkastet i Henhold til Forordningen af 1790 og Forordningen af 15de Juni 1792. Det vil altsaa sige, at den Vedkommende bliver Eier af den paa den Maade, at han kan benytte den saaledes, som han bedst vil og kan. (Bøjlen: Nei!) Ja det ærede Medlem siger Nei. Jeg har ogsaa denne Reservation ved Haanden, og det ærede Medlem her foran kunde have sparet sin Latter; thi jeg kjender saa meget til de Forhold, hvorom jeg taler, at jeg godt veed, at hvis Herremanden kjøber Gaarden, kan han ikke sammenlægge og drive den som Hovedgaard, men han kan forpagte den ud paa kortere eller længere Tid, som han vil. Den er ikke Fæstetvang underkastet, det vil sige, man vender fra den Tilstand, der laagde Fæstetvang paa Bøndergodset, tilbage til Tilstanden i Christian den II.'s Dage, hvor Godseieren kunde handle med Bøndergaardene, som han vilde, det vil sige med Fæstere og Leiere, hvad det nu var. De kunde leie paa et Aar eller to Aar, og det var en stor Beliggening, da det blev sat igjennem, at Leie-maalet skulde være mindst 10 Aar. Efter den glimrende Periode, som var her i Landet i Aarhundredets Begyndelse, indtraf som Mange ville vide, en for vor Bøndestand meget knap Tid efter Maret 1818 og især efter 1820. Da var der ikke saa Fæstere, som i den gode Tid havde kjøbt deres Fæstegaarde til Selveiendom og i Tillid til den gode Tids fortsatte Bestaaen havde paataget sig en Del Gjæld, men som, da de daarlige Tider kom, ikke vare i Stand til at forrente Gjælden og heller ikke til at betale den.

Mange af dem tyede da til den eneste Udvei, der stod dem aaben for at beholde Gaardene, nemlig igjen at træffe Alford med Godseieren om, at Gaarden maatte vende tilbage til Fæstegaard, og de da fremdeles blive siddende i den som Fæstere. Der er ikke saa Exempler af den Slags, og de Selveiergaarde, der saaledes ere vendte tilbage til at blive Fæstegaarde, vare da igjen Fæstetvang underkastede med alle dens Indskrænkninger. Men dersom nu det Tilfælde skulde gjentage sig, og det er ikke usandsynligt, at det kan ske og er maaske allerede sket, at en Del af de Fæstegaarde, der ere solgte i Henhold til Loven af 19de Februar 1861 og have været i Selveie i 20 Aar, igjen vende tilbage til at blive Fæstegaarde lig det, der er sket i Aarene 1820—30, saa vil det ikke have den samme Virkning, som det havde forrige Gang, at Gaardene saa igjen ere Fæstetvang underkastede, det vil da kun sige, at den, som gaar ind under en saadan Fæstetvangsforhold, sidder som Fæster, saa længe han lever, men efter hans Død er Gaarden ikke mere Fæstetvang underkastet, og saa siger jeg, at Loven af 19de Februar 1861 har ført os tilbage til Tilstanden i Christian den 2dens Dage. Det er det, man skulde vogte sig for, at frigjøre for meget, for at man ikke skal naae ganske det Modsatte af det, man tilsigter at naae. Jeg fremdrager dette Exempel, fordi der, hvis Lovgivningsmagten finder Anledning, maaske ad Lovgivningens Veie kunde tages visse Forholdsregler, for at ikke saadanne Kalamiteter skulde indtræde, og det er ikke usandsynligt, dersom de mindre gode Tider for Landmanden vedblive, at de da ville indtræde.

Ueth: Da der fra flere Sider, ogsaa fra min Side og sidst fra den ærede Forespørgers Side, rettedes stærke Anmodninger til den høitærede Indenrigsminister om at oplyse, hvor vidt Bevillinger angaaende saadanne Vilkårbygninger havde været givne for 1848 eller 1849 og altsaa vare hjemlede i Grundloven, svarede den høitærede Indenrigsminister, at han ikke ifølge Forespørslens Indhold, der kun angaar de sidste 10 Aar, havde høvt nogen Anledning til at undersøge det Spørgsmaal, om saadanne Bevillinger ere givne for 1848. Saa vidt som jeg kunde forstaa, gif den høitærede Indenrigsministers Svar i hans tidligere Foredrag ud paa, at Ministeriet ikke vilde give saadanne Bevillinger undtagen under visse Forudsætninger, og naar visse Betingelser vare til Stede, som den høitærede Minister nærmere angav og forjogte at præcisere, efter min Mening ikke paa en tilfredsstillende Maade;